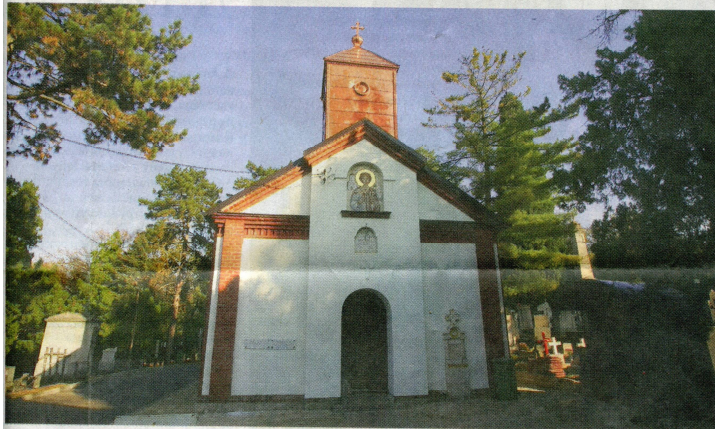


СЕРИЈАЛ „ПОЛИТИКЕ”: ТОПЧИДЕРСКО ГРОБЉЕ



Црква Светог Трифуна подигнута 1903. као задужбина добротвора Николе Спасића

Фотографије: Анђелино Васиљевић

Пријатељи и добротвори почивају на једном месту

- На Топчидеру своје последње снове „сањају” глумци, професори, књижевници, спортисти, политичари...
- Међу славнима и др Арчибалд Рајс, Никола Спасић, Жанка Стокић, Исидора Секулић, Слободан Сантрач...

Настало је спонтано, а као година оснивања, према записима на споменицима, узима се 1850. година што га убраја у једно од најстаријих почивалишта у Београду. Топчидерско гробље почетком века служило је за сахрањивање становника Чукарице, Топчидерског брда и Сењака. У овом делу Топчидера сада своје последње снове „сањају” глумци, професори, књижевници, спортисти, политичари... Међу њима су Жанка Стокић, Исидора Секулић, Слободан Сантрач, Иван Стамболић...

– У састав београдских гробља и надлежност тадашњег Отсека за гробље Општине београдске ушло је тек 1931. године. Ово гробље није плански формиран комплекс, већ је настало као почивалиште једног дела Београда. Налази се на простору парк-шуме Топчидер, у оквиру истоимене просторне културно-историјске целине. Једно од већих проширења урађено је 1986. године, када је Топчидер проглашен за културно добро, простору културно-историјску целину. Гробље се простире на површини од 5,74 хектара – каже Снежана Крстановски, историчарка уметности из ЈКП „Погребне услуге”.

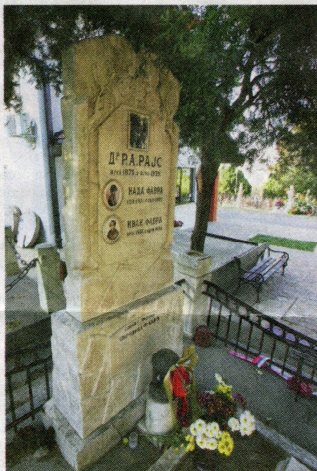
Заштитнику винограда посвећена је Црква Светог Трифуна. Подигнута је 1903. године као задужбина чувеног српског добротвора Николе Спасића, у спомен на супругу Станку – Пају која је преминула 5. јануара 1903. године.

– Никола Спасић је прошавши голготу у Албанији преминуо на Крфу 28. новембра 1916. године, где је и сахрањен. Испуњавајући његову последњу усмену жељу, његова трећа супруга Нака пренела је његове посмртне остатке у Београд 1923. године. Првобитно се мислило да ће бити сахрањен у породичној гробници на Новом гробљу, али скромна капела је преправкама постала ипак достојно почивалиште овог великог српског добротвора. Над гробом је 1930. године постављена ограда са фењером. Две године касније израђен је нови под, а гроб обрађен у мозаику при чему је постављена и нова, мермерна црна плоча на зиду. Да је ту сахрањена и његова

супруга Анастасија, познатија као Нака Спасић, указује нам и скромна плоча причвршћена за западни зид храма – истиче Крстановски.

Црква је тренутно у фази обнове која се, како смо сазнали, полако ближи крају. Од 1988. године ову цркву водио је протојереј-ставрофор Дејан Дејановић, чије су службе окупиле велики број верника. Умро је 2016. године и сахрањен у близини цркве. Готово да не постоји посетилац који не застане крај његовог гроба и не ода му почаст.

– Поред цркве, на Топчидерском гробљу налази се низ стилских и уметничких споменика и гробова знамени-



Овде почива велики пријатељ Србије и хуманиста др Арчибалд Рајс

тих личности. Године 1907. године са Старог ташмајданског гробља пренет је споменик војводе Стевана Книћанина који својом монументалношћу и изразом заслужује пажњу. Очувани су и споменици с краја 19. века породица Димић и Милановић. Обележја ових породица начињена су у облику једноставних витких каменних пирамида и представљају једина два очувана споменика из тог доба – напомиње Крстановски.

Из периода између два светска рата пажњу заслужује и гробница др Арчи-

балда Рајса, великог пријатеља Србије, како због чињенице да се ради о знаменитој личности, тако и због стилских одлика гробнице.

Арчибалд Рајс почива у гробници где су сахрањена деца његовог пријатеља Алфреда Фавра.

– Алфред Фавра је неко ко је фотографом забележио све оно што је Рајс документовао. Рајс није хтео да се жени, али је подстакао свог пријатеља да то учини. Алфред је отишао у Швајцарску и одатле довео супругу Лују. Добили су четворо деце – Наду, Ивана, Николу и Димитрија – Сержа. Нажалост, троје деце им је умрло, а жив је остао само Димитрије. Управо у гробници где су сахрањени Нада и Иван сада почива тело Арчибалда Рајса. По његовој жељи срце му је сахрањено на Кајмакчалану – објашњава Мирјана Гачић, супруга Николе Гачића, законског наследника Арчибалда Рајса.

Никола Гачић из Горњег Милановца иначе је синиак Димитрија – Сержа Фавра и његове супруге Јоле, односно Никола је син Јолиног брата.

Са одликама националног стила из периода између два светска рата на Топчидерском гробљу могу се издвојити и гробнице породица Ђорђевић, Томашевић и Матић – Зрнић.

На овом гробљу сахрањени су и Лазар Пантелић, директор Крагујевачке гимназије, стрељан са ђацима 1941. године, и књижевница Исидора Секулић. Њен гроб изведен је по пројекту архитеката Олге Дивац и Синише Вуковића. Ту почивају и фудбалер и тренер Слободан Сантрач, политичар Иван Стамболић, архитекта и дугогодишњи вођени урбаниста Завода за урбанизам града Београда Милица Тома, један од пионира интернет домена у Србији Зоран Витићевић, кошаркаш „Црвене звезде” Веско Пајовић, академик и чувени хирург Сава Перовић...

Првакиња Народног позоришта Жанка Стокић такође је сахрањена овде. Споменик кој је подигла служавка Магда. На споменику пише: „Својој племенитој газдарици Жанки подиже овај споменик браќадарна Магда”.

Бранка Васиљевић